

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdanova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	

XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Firuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	

KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODEL	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQRISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	

TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyoyrova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILİYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI	394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna	
DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN)	400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah	
DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH	405
Uralov Shavkat Maxramovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich	
BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQISH DARAJASIGA TA'SIRI	414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich	
BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR	418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI	424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich	

ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar	
YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIVAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIVA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH	446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich	
O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS.....	456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich	
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	460
Астанов Зафар Муродуллаевич	
TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	466
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	472
Norboyev Sarvar Azodovich	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	476
Xatamova Manzura Ochilidiyevna, Safarov Botir Isaq o'g'li	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	482
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING PUL MUOMALASI BARQARORLIGIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	487
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
O'ZBEKISTONDA TAKSI XIZMATLARI BOZORIDA INSTITUSIONAL ISLOHOTLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	491
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li	
EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	497
Kudiyarov Aybek Alisherovich	
BANK LIKVIDLIGINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR	502
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO'YICHA SANOAT ISHLAB CHIQRISH TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH.....	509
Almardanova Farzona Tulkin qizi, Kasimov Azamat Abdurkarimovich	
QUYI AMUDARYO IQTISODIY MINTAQASI CHEGARABO'YI HUDUDLARINING TURISTIK IMKONIYATLARI.....	515
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
SURXONDARYO VILOYATIDA ULGURJI SAVDO HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH.....	522
Turotova Sohiba Djumanazarovna	
MINTAQADA INNOVATSION USULDA BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	531
Davranov Odil Jumanazarovich	

ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA MAHSULOT TANNARXINING BOSHQARUV TAHLILINI AMALGA OSHIRISH USULLARI	538
Xamidova S.Ya.	
STRATEGIES FOR INCREASING COMPETITIVENESS IN DEVELOPING EXPORT ACTIVITIES IN SMALL ENTERPRISES.....	544
Nasridinova Shokhida Taufikovna	
SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA ILMIY-NAZARIY QARASHLAR	551
To'g'onov Ibroximxo'ja	
XUSUSIY TIJORAT BANKLARINING MOLIVAVIY RESURLARINI MUSTAHKAMLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	555
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich	
PENSIYA JAMG'ARMASI DAROMADLARI SHAKLLANISHI MASALALARI.....	562
Sherjonov Doniyor Saparbaevich	
EKSPORT VA VALYUTA OPERATSIYALARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI.....	566
Sobirova Xilola Rustam qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA AHOLI JON BOSHIGA CHAKANA SAVDO AYLANMASI HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH.....	571
Qudratova Shahnoza Shuhrat qizi	
XO'JALIK JAMIYATLARIDA BOSHQARUV ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	579
Valijonov Akmaljon	
XIZMATLAR IQTISODIYOTI VA UNI RIVOJLANISHNING NAZARIY ASOSLARI	584
Abduxoliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMI: HOZIRGI HOLATI, MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	588
Kuvandikov Shuxrat Oblokulovich, Abduxalikova Komila Abduxalikovna	
ИНТЕГРАЦИЯ МЕТОДОВ КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (АВС) И ЦЕЛЕВОГО КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ (ТС) КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	595
Киличева Ф.Б.	
GAZ TARMOQLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	601
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich	
SOLIQ NAZORATI TIZIMI: IQTISODIY MOHIYATI, SHAKLLARI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	606
Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li	
УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ЕГО ФИНАНСОВОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ	610
Агзамов Авазхон Талгатович, Алиева Сусанна Сейрановна	
NOBANK KREDIT TASHKIOTLARINING AKTIV OPERATSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	618
Sardor Karimov Boydulla o'g'li	
INVESTITSION JOZIBADORLIKNING IQTISODIY MOHIYATI VA INVESTITSIYA NAZARIYALARI INTEGRATSIYASI	624
Abdullayeva Nilufar Ruslanovna	
QURILISH KORXONALARINI KORPORATIV QIMMATLI QOG'OZLAR ORQALI MOLIVALASHTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBASI VA UNI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	630
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
OPEN BANKING AS A DRIVER OF FINANCIAL INNOVATION AND INCLUSION IN UZBEKISTAN'S BANKING SECTOR.....	637
Kuvatova Oliy Sheraliyevna, Asadbek Ergashov	
TIJORAT BANKLARINING MOLIVAVIY SAMARADORLIGINI BOSHQARISH VOSITALARI	642
Sadikov Q.M.	

BOSHQARUV HISOBIDA NARX SHAKLLANISHINING NAZARIY JIHATLARI (TOVAR BOZORIDA USTUN MAVQEGA EGA XO'JALIK SUBYEKTLARI MISOLIDA).....	646
Xaitmetov Elmurat Sidikmatovich	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭНЕРГОЁМКОСТИ ВВП НА ОСНОВЕ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ	652
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.	
XALQARO LOYIHALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI INTEGRATSIYA YETUKLIGI MODEL VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH METODOLOGIYASI	659
Ne'matova Bonura Umid qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDITNING MOHIYATI, MAQSADI VA ASOSIY VAZIFALARI	664
Mamatqulov Avazbek Axmadaliyevich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI FAOLIYATIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV ASOSIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	674
Xusanova Gavhar	
MAHALLIY SHAROITDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI KO'P MEZONLI BAHOLASHNING IQTISODIY YO'NALTIRILGAN GIBRID MODEL VA UNING AMALIY QO'LLANILISHI.....	679
Mirzayeva Shaxnoza Mamat qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QUYOSH FOTOELEKTR STANSIYALARINING HOLATI VA O'RNATILGAN QUVVATLARINI TAHLIL QILISH	683
Maxamadiyev Farrux Mirazimovich, Baratov Laziz Suyun o'g'li	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LARNING NAZORATINI TASHKIL QILISH.....	688
Dadaboyev Tulqinjon Yusupjonovich, Dadaboyev Abdurahmon Ne'matjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI	693
Yusubov Inomjon Ikrom o'g'li	
MOLIYAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK VA AMALIY JIHATLARI	699
Narzulloev Behruz Baxtiyor o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARI AMALIYOTI TAHLILI	702
Kazakbayev S.B.	
BOG'DORCHILIK TARMOG'NI RIVOJLANTIRISHDA SUV TEJAMKOR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	705
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
MHXS ASOSIDA SUG'URTA KOMPANIYALARINING BUGALTERIYA HISOB VA MOLIYAVIY TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI.....	709
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING IMTIYOZLI MOLIYALASHTIRISH MYEXANIZMLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH	718
Xolmatov Sanjarbek Xojimamatovich	
MAHALLA TIZIMIDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI.....	724
Berkinov Bozorboy Berkinovich	
XALQARO TURIZM BOZORIDA MICE TURIZMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH JARAYONLARINING NAZARIY ASOSLARI	728
Fayyoza Xalimova Nafasovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARGA YO'NALTIRILGAN BIZNES JARAYONLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH AMALIYOTI.....	733
Azimov Asrorjon Muzaffarjonovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA BANDLIKNI LEGALLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	737
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	

TIJORAT BANKLARINING BIZNES EKOTIZIMI MUAMMO VA YECHIMLAR.....	742
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI YALPI HUDUDIIY MAHSULOT XAJMIGA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARNING TA'SIRI	749
Sultanov Anvar Abdullaevich	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QURILISH SANOATINING IQTISODIY HOLATI.....	754
Axmedova Sanobar Ikrom qizi, Davlatov Ahmadjon Anvarbek o'g'li	
DAVLAT XUSUSIY SHERIKCHILIK LOYIHALARIDA VUJUDGA KELADIGAN RISKLARGA QARSHI UZOQ MUDDATLI IQTISODIY STRATEGIYALAR	760
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
MODERN MODELS OF SALES LOGISTICS IN THE SERVICE SECTOR: MARKETING ASPECT AND AREAS FOR IMPROVEMENT	764
Mamatkulova Shoir Djalolovna	
РОЛЬ ПЛАНИРОВАНИЯ И ПРОГНОЗИРОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ОРГАНИЗАЦИИ ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	769
Ахмедова Азиза Тохировна, Зайналов Ж.Р.	
ВЫСШАЯ МАТЕМАТИКА КАК ОСНОВА ФИНАНСОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ.....	774
Айматова Фарида Хуразовна	
XORIJIY MOLIVAVIY RESURLAR VA ULARNING IQTISODIY O'SISH SIFATINI TA'MINLASHDAGI O'RNII	778
Xomidova Kamola G'olib qizi	
SUG'URTA TASHKILOTLARIDA TO'LOV QOBILIYATINI OSHIRISHGA QARATILGAN ICHKI BOSHQARUV INSTRUMENTLARINI TAKOMILLASHTIRISH	783
Xattabov Murodulla Batirovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	788
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
O'ZBEKISTON QURILISH KORXONALARIDA KORPORATIV-IJTIMOIIY MAS'ULIYAT HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	795
Murotkosimov Shoxrux Abdusalimovich	
ТЕНДЕНЦИИ ИЗМЕНЕНИЯ ВАЛОВОГО ВНУТРЕННЕГО ПРОДУКТА УЗБЕКИСТАНА ЗА ПОСЛЕДНИЕ ГОДЫ.....	803
Ишонкулова Феруза Асатовна	
CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	808
Sadinov Aziz Ziyadullayevich	
BOJXONA BOSHQARUVIDA RAQAMLASHTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI	814
Radjabova Latofat Sardorovna	
MILLIY IQTISODIYOTDA SANOAT KORXONALARI RIVOJLANISHI XUSUSIYATLARI	821
Abdullayeva Madina Kamilovna	
UY-JOY QURILISHI SOHASIGA ESKROU MEXANIZMINI JORIY ETISH ORQALI ULUSHDORLAR MABLAG'LARINI HIMOYA QILISH ISTIQBOLLARI	827
Nigmatov Akbarjon Anvarovich	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH	831
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
DON VA UN MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISHNING YEVRIPA TAJRIBASI	837
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li	
RAQAMLI SUG'URTA (INSURTECH) EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISH VA O'ZBEKISTONDA MOLIVAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING O'ZIGA XOS JIHLATLARI.....	842
Nozimov Eldor Anvarovich	
MAHALLIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ASOSIDA IMPORT O'RNINI BOSUVCHI MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH STRATEGIYASI	847
Sobitova Ra'no Solidjonovna	

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBALARI.....	850
Raxmonov Aziz Iskandarovich	
COST ANALYSIS IN FRUIT AND VEGETABLE PROCESSING PLANTS.....	855
Rahmatullayev Mirjalol Khatam ogli	
OLIY TA'LIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH TIJORAT SIRINING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	861
Butayev Dilshod Eshbekovich	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ОБЛАЧНЫЕ БУХГАЛТЕРСКИЕ СИСТЕМЫ: НАДЁЖНОСТЬ ОТЧЁТНОСТИ И КИБЕРБЕЗОПАСНОСТЬ.....	867
Бозорова Озода Рахимовна	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA BANKLARNING CHAKANA KREDITLASH AMALIYOTI TAHLILI	872
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
XALQARO STANDARTLARNI AMALGA OSHIRISH JARAYONIDA AUDITORLAR VA KORXONALAR UCHUN AMALIY TAVSIYALAR.....	877
Ibragimov Azizbek Keldibek o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	882
Akbarov Husniddinjon Mo'ysin o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY NATIJALAR TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH	888
Omanov Sanjar Qurbonazar o'g'li	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI SOLIQ IMTIYOZLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI.....	894
Usmonov Shavkatjon Shukurovich	
АДАПТАЦИЯ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ В НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ	901
Абилов Эльман Худаверди оглы	
QURILISH SOHASIDA KORPORATIV IJTIMOIIY MAS'ULIYAT: XALQARO TAJRIBA VA QIYOSIY TAHLIL.....	906
Murotkosimov Shoxrux Abdusalimovich	
TADBIRKORNING KREDIT, FOIZ, SOLIQ TO'LOVLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI XUSUSIDA.....	914
Hakimov Odil Arziqulovich	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDI IQTISODIYOTNING REAL SEKTORIGA KIRITILGAN INVESTITSIALARNI MOLIYALASHTIRISHNING XUSUSIYATLARI	918
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
KORXONALARDA MOLIYAVIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUARUVCHI KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI.....	930
Uzakova Umida Ruziyevna	
INVESTITSIYA JALB QILISHNING HUDUDIIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIIY MAZMUNI.....	936
Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHIIYATINI OSHIRISHDA TURISTIK ZONALARNING AHAMIYATI	940
Umarova Mahliyo Yaxshiboy qizi	
HUDUD OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI SANOATI ISHLAB CHIQUARISH KO'RSATKICHLARI SAMARADORLIGINING EKONOMETRIK VA STATISTIK TAHLILI.....	945
Xursanov Sherzod Ulaboyevich	

HUDUD OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI SANOATI ISHLAB CHIQUARISH KO'RSATKICHLARI SAMARADORLIGINING EKONOMETRIK VA STATISTIK TAHLILI

Xursanov Sherzod Ulaboyevich

Termiz davlat universiteti

Mustaqil tadqiqotchi

ORCID: [0009-0007-2703-6192](https://orcid.org/0009-0007-2703-6192)

E-mail: xursanovsherzod2928@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada Surxondaryo viloyatida oziq-ovqat va nooziq-ovqat sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi, shuningdek, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan iste'mol tovarlari hajmi ko'rsatkichlarining ekonometrik va statistik tahlili amalga oshirilgan. Oziq-ovqat mahsulotlari hajmi dinamikasini o'rganishda Sturges (Sturjes) guruhlash usulidan foydalanilgan. Shuningdek, mazkur yo'nalishda tadqiqot olib borgan olimlarning ilmiy ishlari tahlil qilinib, ularning natijalari umumlashtirilgan.

Kalit so'zlar: statistik tahlil, ishlab chiqaruvchilar, iste'molchilar, oziq-ovqat xavfsizligi, bozor, Sturges usuli, standart og'ish, nooziq-ovqat sanoati, qishloq xo'jaligi, mahsulotlar, raqobat, mintaq.

Abstract. The article provides an econometric and statistical analysis of the production volumes of food and non-food industrial products in the Surkhandarya region, as well as indicators of per capita consumer goods consumption. The dynamics of food production volumes are analyzed using the Sturges grouping method. In addition, scientific studies conducted by researchers in this field are reviewed and their main findings are summarized.

Key words: statistical analysis, producers, consumers, food security, market, Sturges method, standard deviation, non-food industry, agriculture, products, competition, region.

Аннотация. В статье проведён эконометрический и статистический анализ объёмов производства продукции пищевой и непищевой промышленности в Сурхандарьинской области, а также показателей объёма потребительских товаров в расчёте на душу населения. Для анализа динамики объёмов производства пищевой продукции использован метод группировки по Стёрджессу (Sturges). Кроме того, проанализированы научные исследования учёных, работавших в данной области, и обобщены основные результаты.

Ключевые слова: статистический анализ, производители, потребители, продовольственная безопасность, рынок, метод Стёрджесса, стандартное отклонение, непищевая промышленность, сельское хозяйство, продукция, конкуренция, регион.

KIRISH

Hudud oziq-ovqat mahsulotlari sanoati bugungi kunda nafaqat aholini strategik ahamiyatga ega mahsulotlar bilan barqaror ta'minlash, balki bandlik darajasini oshirish, aholi daromadlarini ko'paytirish hamda hududning eksport salohiyatini kengaytirishda muhim o'rin tutadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, oziq-ovqat sanoati global ishlab chiqarish hajmining 10–12 foizini tashkil etadi, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa bu ko'rsatkich 15–18

foizgacha yetadi [1]. Ushbu raqamlar so'nggi yillarda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmlarining barqaror o'sishi bilan bir qatorda, resurslardan foydalanish samaradorligi, ishlab chiqarish tarkibi, qo'shilgan qiymat ulushi va raqobatbardoshlik ko'rsatkichlari hududlar kesimida turlicha shakllanayotganini ko'rsatadi. Shu bois, ishlab chiqarish hajmini oddiy taqqoslash bilan cheklanib qolmasdan, mazkur jarayonlarni chuqur iqtisodiy, statistik va ekonometrik tahlil asosida o'rganish zarurati yuzaga kelmoqda.

Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash hamda import hajmini bosqichma-bosqich qisqartirish bo'yicha belgilangan davlat dasturlari sharoitida hudud oziq-ovqat sanoati samaradorligini ilmiy asoslangan mezonlar orqali baholash alohida ahamiyat kasb etadi. FAO (Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti) ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda global oziq-ovqat ishlab chiqarish hajmi 2010-yilga nisbatan 28 foizga oshgan, biroq samaradorlik ko'rsatkichlari (resurs sarfi, chiqindilar darajasi, energiya intensivligi) hududlar bo'yicha 2–3 barobar farq qilmoqda [2]. Mahalliy xomashyo bazasidan foydalanish darajasi, ishlab chiqarish quvvatlarining bandlik koeffitsienti, texnologik yangilanish sur'atlari, mehnat unumdorligi, tannarx va rentabellik ko'rsatkichlarining dinamikasi hududiy iqtisodiy siyosat natijadorligini bevosita aks ettiradi. Shu sababli, ushbu ko'rsatkichlarni ekonometrik va statistik usullar asosida tahlil qilish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Oziq-ovqat mahsulotlari sanoati O'zbekistonda, jumladan, Surxondaryo viloyatida so'nggi yillarda ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida jadal rivojlantirilmoqda. 2025-yilda mamlakat bo'yicha oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 103,7 trillion so'mni tashkil etib, tarmoqning sanoat tarkibidagi ulushi hamda hududlar bo'yicha ixtisoslashuvi izchil kuchayib borayotganini ko'rsatdi [3]. Surxondaryo viloyatida esa 2025-yilda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning umumiy hajmi 14,9 trillion so'm atrofida shakllandi. Investitsiya dasturlari doirasida 300 million AQSh dollari miqdoridagi 184 ta loyiha ishga tushirildi va ularning muhim qismi oziq-ovqat hamda qayta ishlash sanoati hissasiga to'g'ri kelishi tarmoqning barqaror kengayib borayotganidan dalolat beradi [4].

Hududda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va narxlar barqarorligini qo'llab-quvvatlash maqsadida mahsulot zaxiralarini shakllantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Surxondaryo viloyatida 60 ta xo'jalik yurituvchi subyektga qarashli 13 ta sovtgich va 47 ta omborxonada 34,1 ming tonna asosiy turdagi oziq-ovqat hamda qishloq xo'jaligi mahsulotlari zaxirasi yaratilgan. Xususan, 2,3 ming tonnadan ortiq un, 403,8 tonna o'simlik yog'i, 158 tonna shakar va 28 ming tonnadan ziyod bug'doy jamg'arilgan [5]. Ushbu jarayonda "Daladan dasturxongacha" tamoyili asosida dehqon bozorlari va ko'chma yarmarkalar orqali mahsulotlarni bevosita ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga yetkazib berish tizimi samarali yo'lga qo'yilmoqda.

Hozirgi sharoitda tarmoq oldida turgan asosiy vazifa oziq-ovqat sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini oshirish, mahsulotlar sifatini yanada yaxshilash, yuqori eksport salohiyatiga ega hamda tejamkor zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishishdan iborat. Bu esa, o'z navbatida, oziq-ovqat sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish jarayonlarini ekonometrik va statistik jihatdan tizimli tahlil qilish hamda chuqur ilmiy tadqiq etishni taqozo etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodchi olim I.Y. Umarovning ilmiy tadqiqotlarida oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlikni rivojlantirish mexanizmining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati zamonaviy yondashuvlar asosida batafsil yoritilgan. Olim tomonidan tadbirkorlik subyektlarining xo'jalik mexanizmiga berilgan ta'riflar umumlashtirilgan holda hamda oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish jarayonini tashkil etish xususiyatlaridan kelib chiqib, quyidagi mualliflik ta'rifi taklif etilgan: «Oziq-ovqat sanoati sohasida tadbirkorlikni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmi — bu ishlab chiqarish jarayonida mavjud iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash, bozor talablariga mos mahsulotlar yaratish hamda sohaga xos bo'lgan iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishga qaratilgan tizimdir» [6].

Yuqorida qayd etilgan ilmiy izlanishlardan tashqari, respublika olimlari tomonidan oziq-ovqat sanoatining rivojlanish yo'nalishlarini ekonometrik modellar asosida o'rganishga qaratilgan qator ilmiy tadqiqotlar ham amalga oshirilgan. Jumladan, dotsent H.N. Sabirov tomonidan olib borilgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, oziq-ovqat sanoati aholining asosiy ehtiyojlarini qondiruvchi muhim tarmoq hisoblanadi [7]. Ushbu vazifani samarali hal etishda mavjud resurslardan oqilona foydalanish, oziq-ovqat sanoati korxonalarini takomillashtirish, ularni modernizatsiya va diversifikatsiya qilish, shuningdek, chet el investitsiyalarini jalb etish jarayonlarini yanada faollashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda Surxondaryo viloyatida oziq-ovqat sanoati hamda iste'mol tovarlari ishlab chiqarish samaradorligini baholash uchun statistik va ekonometrik tahlil usullaridan kompleks foydalanildi. Axborot

bazasini O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, Surxondaryo viloyati hokimligi hamda FAO va UNIDOning ochiq rasmiy ma'lumotlari tashkil etadi. Tahlil 2010–2025-yillarni qamrab olib, viloyatning 1 ta shahar va 14 ta tuman kesimida amalga oshirildi.

Tahlilda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat va iste'mol tovarlari hajmi, ularning o'sish sur'atlari hamda tumanlar kesimidagi ishlab chiqarish ko'rsatkichlari asosiy o'zgaruvchilar sifatida tanlandi. Hududlarni samaradorlik darajasiga ko'ra guruhlash uchun statistik guruhlash usuli qo'llanilib, guruhlar soni Sturges formulasi asosida ($N = 15$) aniqlandi va hududlar 5 ta guruhga ajratildi. Variatsiya diapazoni asosida oraliq intervallar belgilandi hamda hududlar tegishli guruhlarga joylashtirildi.

Statistik tavsiflashda markaziy tendensiya ko'rsatkichlari (o'rtacha qiymat, mediana, moda) va tarqoqlik o'lchovlari (standart og'ish, variatsiya diapazoni, o'rtacha chiziqli og'ish, kvartillar farqlanish koeffitsienti) hisoblandi. Olingan natijalar jadval va guruhlashlar orqali taqdim etilib, hududlar kesimida ishlab chiqarish samaradorligining qiyosiy tahlili hamda hududiy konsentratsiya va differensiallashuv jarayonlari baholandi. Shu asosda hududiy nomutanosibliklarni aniqlash va amaliy takliflar ishlab chiqish uchun ilmiy-uslubiy asos yaratildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hudud oziq-ovqat mahsulotlari sanoatida ishlab chiqarish samaradorligini aniqlashda keng qo'llaniladigan usullardan biri hududlarni statistik guruhlarga ajratish orqali baholash hisoblanadi. Mazkur tadqiqotda ishlab chiqarish samaradorligi darajasiga ko'ra hududlar guruhlarga ajratildi. Oziq-ovqat mahsulotlari sanoati rivojlangan hududlarning ustun jihatlarni aniqlash asosida boshqa tumanlarni rivojlantirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqish ko'zda tutiladi.

Shuningdek, oziq-ovqat mahsulotlari sanoati nisbatan rivojlangan hududlarda ishlab chiqarish samaradorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillar aniqlanib, ularni boshqa mintaqalarda qo'llash imkoniyatlari baholanadi. Ushbu tadqiqotni amalga oshirish jarayonida birinchi bosqichda mintaqalar hududlarini guruhlarga ajratish oraliqlarini aniqlash uchun Sturges (Sterjes) formulasi qo'llanildi [7].

$$n = 1 + 3,322 \cdot \lg N \quad (1)$$

Bunda:

n – mintaqaga tegishli ko'rsatkichlarni oraliq intervallarga ajratish bo'yicha guruhlar soni;

N – kuzatishlar soni.

Surxondaryo viloyati uchun ushbu ko'rsatkich 15 ga teng bo'lib, bu 1 ta shahar va 14 ta tuman mavjudligini anglatadi. Mintaqaga tegishli guruhlar soni (2.2.1)-formula asosida aniqlanadi.

$$n = 1 + 3,332 \cdot \lg 15 = 1 + 3,332 \cdot 1,1760914 = 4,907 \approx 5 \quad (2)$$

Mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar 5 ta guruhga ajratildi. Guruhlash jarayonida oraliq intervallar har bir ko'rsatkichning qiymatlari asosida hisoblab chiqildi. Oraliq intervallarni aniqlashda quyidagi formuladan foydalanildi:

$$i = \frac{X_{\max} - X_{\min}}{n} \quad (3)$$

Yuqorida keltirilgan (3)-formula asosida Surxondaryo viloyati hududlarida aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi, aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol tovarlarining o'sish sur'atlari, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan iste'mol tovarlari hajmi, tumanlar kesimida iste'mol tovarlari ishlab chiqarish hajmi hamda tumanlar kesimida iste'mol tovarlari ishlab chiqarishning o'sish sur'atlari tahlil qilindi. Ushbu ko'rsatkichlar asosida mintaqada oziq-ovqat sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligiga hududlarning ta'siri baholandi.

2010–2025-yillar oralig'ida mintaqada aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi hududlar kesimida 5 ta guruhga ajratildi.

$$i = \frac{3447,2 - 421,9}{5} = 605,1 \quad (4)$$

Hisob-kitoblar amalga oshirilib, guruhlar o'rtasidagi oraliq interval qiymati

$i = 605,1$ ga teng ekanligi aniqlandi. Hududlarda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi ekonometrik va statistik usullar asosida tahlil qilinganda, ayrim hududlar o'rtasida sezilarli tafovutlar mavjudligi kuzatildi, bu esa mazkur yo'nalishda samaradorlikni oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar zarurligini ko'rsatadi (1-jadval).

1-jadval. Surxondaryo viloyatida aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmiga ko'ra shahar va tumanlarning statistik hamda ekonometrik guruhlanishi

Hududlarda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mollari miqdori statistik tavsifi		Hududlarda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mollari miqdoriga ko'ra sifat mezonlari	Hududlarda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mollari miqdori oraliq ko'rsatkichlari		Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mollari miqdori ko'rsatkichlari oraliqlari bo'yicha hududlar soni va ulushi		Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mollari miqdori bo'yicha hududlar soni
			≥	<	soni	ulushi	
Moda	892,4	A'lo	3 447,2	2 842,1	1	6,667	Termiz sh,
Mediana	1290,6	Yaxshi	2 842,1	2 237,1	1	6,667	Jarqo'rg'on
Standart og'ish	776,57						
Variatsiya diapazoni	3025,3	O'rta	2 237,1	1 632,0	0	0	-
O'rtacha chiziqli og'ish	553,52						
Kvartili farqlanish keffitiyenti	892,4						
Ko'rsatkich minimumi	421,9	Qoniqarli	1 632,0	1 027,0	6	40	Bandixon, Qumqurg'on, Saraosiy, Uzun, Sho'rchi, Termiz
Ko'rsatkichlar maksimumi	3 447,2	Qoniqarsiz	1 027,0	421,9	7	46,667	Muzrabot, , Oltinsoy, Angor, Boysun, Qiziriq, Sherobod, Denov,
Kuzatishlar soni	15	Umumiy taqsimot qiymatlari				15	100

Ya'ni, mintaq hududlarining 86,7 foizi mazkur ko'rsatkich bo'yicha "qoniqarli" va "qoniqarsiz" guruhlariga to'g'ri kelishi aniqlanadi. Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi bo'yicha hududlararo tafovutlarning yuqori darajada ekanligi empirik ma'lumotlar asosida tasdiqlanadi. Markaziy tendensiya ko'rsatkichlari tahlili shuni ko'rsatadiki, moda (892,4) va mediananing (1 290,6) nisbatan past qiymatlari, variatsiya diapazoni (3 025,3) hamda standart og'ishning yuqori darajasi (776,57) hududlar kesimida sanoat ishlab chiqarish ko'rsatkichlari bir tekis taqsimlanmaganini va taqsimotning sezilarli darajada assimetrik ekanini ilmiy jihatdan asoslaydi. Kvartillar farqlanish koeffitsientining (892,4) yuqori bo'lishi esa tanlanma ichida yuqori va past ko'rsatkichli hududlar o'rtasidagi tafovutlarning iqtisodiy jihatdan ahamiyatli ekanini ko'rsatadi.

Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari bo'yicha hududlar statistikasi va sifat mezonlari asosida amalga oshirilgan guruhlash natijalari shuni ko'rsatadiki, yuqori kategoriyalarda ("a'lo" va "yaxshi") atigi ikki hudud mavjud bo'lib, ularning umumiy hududlar sonidagi ulushi 13,3 foizdan oshmaydi. "O'rta" guruhga birorta hududning kirmagani esa taqsimotda strukturaviy uzilish mavjudligini, ya'ni rivojlanish darajasi bo'yicha ma'lum bir "bo'sh qatlam" shakllanganini anglatadi. Bu holat sanoat ishlab chiqarishining polarizatsiyalashgan modelini, ya'ni juda yuqori va nisbatan past ko'rsatkichlarga ega hududlar guruhlari shakllanganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, "qoniqarli" va "qoniqarsiz" guruhlariga mos ravishda 40,0 va 46,7 foiz hududlarning to'g'ri kelishi hududiy sanoat tizimi asosan past va o'rtadan past darajadagi ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga ega hududlardan iborat ekanini anglatadi.

Quyida guruhlariga kiruvchi hududlarda — Bandixon, Qumqurg'on, Sariosiy, Uzun, Sho'rchi, Termiz tumani, Muzrabot, Oltinsoy, Angor, Boysun, Qiziriq, Sherobod va Denov tumanlarida — aholi jon boshiga sanoat mahsuloti hajmi 421,9–1 027,0 oraliq'ida shakllangan. Ushbu ko'rsatkich maksimal qiymat (3 447,2 — Termiz shahri) bilan taqqoslanganda, hududlar o'rtasida uch martadan ortiq tafovut mavjudligi aniqlanadi. Bunday farqlar investitsiya va ishlab chiqarish infratuzilmasining hududlar bo'yicha notekis taqsimlanganini, sanoat salohiyatining shakllanishida Termiz shahri hamda ayrim nisbatan rivojlangan hududlar (jumladan, Jarqo'rg'on — "yaxshi" guruh) foydasiga kuchli konsentratsiya jarayoni kechayotganini ko'rsatadi.

Ilmiy jihatdan, ushbu holat sanoat siyosati samaradorligini hududiy kesimda qayta baholash, "qoniqarsiz" va "qoniqarli" guruhlariga kiruvchi hududlar uchun maqsadli qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ishlab chiqish zarurligini asoslaydi. Xususan, klasterlash yondashuvi, infratuzilma investitsiyalari, soliq-imtiyoz choralari hamda texnologik modernizatsiya dasturlarini differensial qo'llash orqali hududiy tafovutlarni bosqichma-bosqich

qisqartirish imkoniyati mavjud. Shu tariqa, keltirilgan statistik ko'rsatkichlar hududiy sanoatni, xususan, oziq-ovqat sanoatini hududlar miqyosida muvozanatli rivojlantirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar dasturini ishlab chiqish uchun muhim empirik asos bo'lib xizmat qiladi (2-jadval).

2-jadval. Surxondaryo viloyatida aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol tovarlari miqdoriga ko'ra shahar va tumanlarning statistik hamda ekonometrik guruhlanishi

Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol mollari statistik tavsifi		Hududlarda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol mollari miqdoriga ko'ra sifat mezonlari	Hududlarda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol mollari oraliq ko'rsatkichlari (ming so'mda)		Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol mollari ko'rsatkichi oraliqlari bo'yicha hududlar soni va ulushi		Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol mollari darajasi bo'yicha hududlar soni
			≥	<	soni	ulushi	
Moda		A'lo	1126,9	926,8	1	6,667	Termiz sh,
Mediana	364,3	Yaxshi	926,8	726,7	1	6,667	Sho'rchi,
Standart og'ish	256,7	O'rta	726,7	526,6	3	20	Termiz, Denov, Jarqo'rg'on
Variatsiya diapazoni	1000,5						
O'rtacha chiziqli og'ish	204,2						
Kvartili farqlanish keffitiyenti	319,7						
Ko'rsatkich minimumi	126,4	Qoniqarli	526,6	326,5	5	33,33	Oltinsoy, Angor, Boysun, Qiziriq, Sherabod
Ko'rsatkichlar maksimumi	1126,9	Qoniqarsiz	326,5	126,4	5	33,33	Qumqurg'on, Bandixon, Saraosiyo, Muzrabot, Uzun
Kuzatishlar soni	15	Umumiy taqsimot qiymatlari			15	100	

2-jadval ma'lumotlariga ko'ra, viloyatda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol tovarlari hajmining hududlar bo'yicha taqsimlanish holati tavsiflanadi. Mediananing 364,3 ming so'm darajasida shakllanishi tanlanma bo'yicha "tipik" hududlarda iste'mol sanoati ishlab chiqarishi nisbatan past qiymatlar zonasida jamlanganini ko'rsatadi. Eng yuqori va eng past ko'rsatkichlar orasidagi variatsiya diapazonining 1 000,5 ming so'm, standart og'ishning esa 256,7 ming so'm darajasida bo'lishi hududlararo dispersiyaning yuqori ekanini, ya'ni aholi jon boshiga ishlab chiqarish hajmi bo'yicha sezilarli hududiy differensiallashuv mavjudligini anglatadi. Kvartillar farqlanish koeffitsientining 319,7 ga teng bo'lishi taqsimotning o'rta qismida ham yuqori variativlik saqlanib qolayotganini ko'rsatib, hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi bo'yicha ichki tabaqalanish chuqurligini tasdiqlaydi.

Iste'mol tovarlari hajmiga ko'ra sifat mezonlari asosida amalga oshirilgan guruhlash natijalariga ko'ra, "a'lo" va "yaxshi" toifalariga kiruvchi hududlar soni atigi 2 ta bo'lib, ular Termiz shahri va Sho'rchi tumanidan iborat. Ularning umumiy hududlar sonidagi ulushi 13,3 foizni tashkil etadi. Bu holat yuqori ishlab chiqarish ko'rsatkichlari bo'yicha konsentratsiya darajasi nisbatan yuqori ekanini, ya'ni iqtisodiy faollik bir necha markazlarda jamlanayotganini ko'rsatadi. "O'rta" guruhga 526,6–726,7 ming so'm oralig'ida joylashgan 3 ta hudud kirib, ularning ulushi 20,0 foizni tashkil etadi, bu esa iste'mol sanoati bo'yicha o'rtacha rivojlangan hududlar qatlamining nisbatan tor ekanini anglatadi. Aksincha, "qoniqarli" va "qoniqarsiz" toifalarga mos ravishda 5 tadan hudud to'g'ri kelib, har birining ulushi 33,3 foizni tashkil etadi. Bu esa tanlanmaning asosiy qismi aholi jon boshiga ishlab chiqarish hajmi bo'yicha past va o'rtadan past darajadagi zonalarda jamlanganini, ya'ni hududiy sanoat rivojlanishi darajasi bo'yicha asimmetrik tuzilma shakllanganini ko'rsatadi.

Ko'rsatkich minimumi 126,4 ming so'm va maksimumi 1 126,9 ming so'm o'rtasidagi nisbat qariyb 1:9 ga teng bo'lib, bu hududlar o'rtasida aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan iste'mol tovarlari hajmi bo'yicha sezilarli nisbiy tafovut mavjudligini, resurslar, ishlab chiqarish quvvatlari va kapital qo'yilmalarining hududlar bo'yicha notekis taqsimlanganini ko'rsatadi. Bunday taqsimot iqtisodiy-statistik nuqtai nazardan polarizatsiyalashgan hududiy rivojlanish modeli sifatida talqin etilishi mumkin: yuqori ko'rsatkichli "o'sish qutbi" sifatida Termiz shahri va ayrim tumanlar ajralib turgan bo'lsa, iste'mol sanoati ishlab chiqarishi yetarli darajada rivojlanmagan, sanoat salohiyati nisbatan past bo'lgan hududlar guruhi sifatida Qumqo'rg'on, Bandixon, Sariosiyo, Muzrabot, Uzun va boshqa tumanlar ajralib turadi.

Shu bois, olingan statistik natijalar hududiy iqtisodiy siyosatda differensiallashgan yondashuv zarurligini ilmiy asoslaydi. Xususan, “qoniqarsiz” va “qoniqarli” guruhlariga kiruvchi tumanlar uchun iste’mol sanoatini rivojlantirishga qaratilgan maqsadli investitsiya dasturlarini kengaytirish, sanoat zonalari va logistika infratuzilmasini shakllantirish, shuningdek, soliq va kredit imtiyozlari orqali sanoatlashtirish jarayonini rag’batlantirish maqsadga muvofiqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Surxondaryo viloyatida oziq-ovqat sanoati tarmog’ini rivojlantirish dasturini ishlab chiqishda hududlar bo’yicha aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish darajasini inobatga olgan holda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini kengaytirish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etishga qaratilgan chora-tadbirlarni tizimli qo’llash maqsadga muvofiqdir. Jumladan, birinchi yo’nalishda jalb etilayotgan investitsiyalarni oziq-ovqat sanoati infratuzilmasini rivojlantirishga yo’naltirish, shuningdek, sanoat va iste’mol tovarlari ishlab chiqarish bo’yicha soliq hamda kredit imtiyozlarini, avvalo, past ko’rsatkichli hududlarda qo’llash, investitsiyalarni hududiy kvotalash mexanizmlari orqali kapital oqimini muvozanatlashtirish tavsiya etiladi.

Ikkinchi yo’nalishda esa kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun iste’mol tovarlari ishlab chiqarish sohasida subsidiyalar, kafolatli kreditlar va grantlar ajratishni kengaytirish orqali hududiy ishlab chiqarish bazasini mustahkamlash hamda yangi quvvatlarni shakllantirishga alohida e’tibor qaratish lozim. Ushbu chora-tadbirlar hududlar o’rtasidagi sanoat rivojlanishi tafovutlarini bosqichma-bosqich qisqartirish, oziq-ovqat sanoatining barqaror o’sishini ta’minlash va mintaqaning umumiy iqtisodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. UNIDO. (2025). World Manufacturing Production Statistics. United Nations Industrial Development Organization. <https://www.unido.org/>
2. FAO. (2025). The State of Food and Agriculture 2025. Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org/>
3. O’zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish dinamikasi. <https://stat.uz/uz/>
4. Surxondaryo viloyati hokimligi. (2025). Yil sarhisobi: sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish. <https://gov.uz/oz/surxondaryo/>
5. O’zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2025). Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish dinamikasi. <https://stat.uz/uz/>
6. Umarov, I. Yu. O’zbekiston Respublikasi oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlikni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish: i.f.d. diss. 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti; 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti. – Toshkent, 2020. – 211 b.
7. Sabirov, H. N. Oziq-ovqat sanoatining rivojlanish tendensiyalarini ekonometrik modellashtrish: i.f.f.d. avtoref. (PhD). 08.00.06 – Ekonometrika va statistika. – Toshkent, 2021. – 54 b.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>